

Vielä makrotaloustieteen tilasta

Juha Tarkka

Valtiot. tri

Johtokunnan neuvonantaja, Suomen Pankki

Vesa Kannianen on reagoinut Kansantaloudellisen Yhdistyksen vuosikokouksessa pitämäni esitelmään, jossa kiinnitin huomiota suomalaisen makrotaloustieteen tilaan (Tarkka 2006). Kirjoituksessaan professori Kannianen ei kiistä esittämäni arviota, jonka mukaan makrotaloustiede on jäänyt suomalaisessa kansantaloustieteessä eräänlaiseen lapsipuolen asemaan, varsinkin korkeakouluissa tapahtuvassa perustutkimuksessa ja jatkokoulutuksessa, vaan vahvistaa sen. Kannianen yhtyy myös siihen käsitykseeni, että yliopistojen vastuulla on huolehtia siitä, että taloustieteen keskeiset osat tulevat opetuksessa katetuksi, ja että tässä suhteessa on makron kohdalla tarkistamisen varaa.

Tähän asti olemme siis yhtä mieltä. Kannianen toteaa myös, että makrotaloustiede on 1970-luvulta lähtien menettänyt aiemmin hyvin suurta suhteellista merkitystään taloustieteessä, kun informaation taloustieteen, peliteorian, rahoituksen ja uuden poliittisen taloustieteen edistysaskeleet ovat vetäneet tutkijoita puoleensa. Tähänkin voin tiettyyn mittaankin saakka yhtyä, enkä ennusta, että kansantaloustieteellinen tutkimus enää ainakaan lähitulevaisuudes-

sa koostuisi suunnilleen 50:50 painoin makro- ja mikrotaloustieteestä niin kuin joskus keynesiläisyyden huippuaikoina.

Kannianen tilannearvioon pitää kuitenkin lisätä, ja tämä oli vuosikokousesitelmäni keskeinen sanoma, että viime vuosina makrotaloustiede on maailmalla päässyt uuteen vaiheeseen. Makrotaloustieteen tila ei enää ole se, mikä se oli vaikkapa 10 vuotta sitten, ja tätä asiaa Kannianen ei kirjoituksestaan päätellen näytä huomanneen tai sitä tunnustavan. Makro on nyt siirtynyt voimakkaaseen ja hedelmälliseen kehitysvaiheeseen, josta suomalaisilla ei ole varaa jäädä sivuun, varsinkin kun otetaan huomioon, että raha- ja finanssipolitiikka ja talouksien tasapaino-ongelmat ovat kestoteemoja talouspolitiikassa ja -keskustelussa.

Mitä olisi tehtävä? Kannianen kytkee esittämäni tilannearvion laajempaan kysymykseen siitä, miten yliopistoissa harjoitettavan perustutkimuksen painopisteiden tulisi määräytyä. Hän tuntuu epäilevän, että kannattaisiin ”ylhäältä” tapahtuvaa ohjailua tai peräti ”käskytystä” tutkimuksen painopisteiden valinnassa. En sitä tee. Korkeakoulujen on itse huolehdittava siitä, että kunkin tieteenalan keskeiset osa-

alueet tulevat niiden toiminnassa katetuiksi. Onhan se pitkällä tähtäyksellä niidenkin etu. Eihän tieteen autonomia kai sitä tarkoita, että strateginen johtaminen korkeakoulujen laitok- sista kokonaan puuttuisi ja ne jättäisivät sattum- van varaan, mihin niiden resurssija käytetään? Eikä puhe autonomiasta voi myöskään oikeut- taa jäämistä kansainvälisen kehityksen jälkeen millään todella keskeisellä tieteen osa-alueella – vaikkapa makrotaloustieteessä.

Asia on kansallisesti tärkeä. Suomi ei voi toivoa ylläpitävänsä sellaista asiantuntijakun- taa, joka pystyy rakentavasti osallistumaan kas- vavaan kansainväliseen talouspoliittiseen vu- rovaikutukseen, ellei meillä ole kansainvälisen kärkitason opetusta makrotaloustieteen alueel- la. Mutta miten korkeakouluissa voidaan har- joittaa motivoitunutta ja pätevää kansainvälisen tason opetusta, jos opettajat eivät ole samalla aktiivisia tutkijoita niissä kysymyksissä, joita opettavat? Tuskin mitenkään; tiedekorkeakou- lun koko toiminta-ajatus perustuu siihen, että kunkin alan parasta opetusta pystyvät anta- maan sillä tutkimusta tekevät professorit. Ja miten suhtautuu korkeakoulujen autonomiaan se, jos kansantaloustieteen erään keskeisimmän ja poliittisesti tärkeän osa-alueen opetus joudutaan järjestämään korkeakoulujen ulkopuolelta tulevin virkamiesvoimin? Eikö korkeakouluis- sa pitäisi olla riippumatonta kykyä analysoida talouspolitiikkaa muutenkin kuin mutu-tasol- la?

Jukka Pekkarinen (2006) on todennut, että ”tutkimuksen ja päätöksenteon välinen kuilu on kansantaloustieteessä meillä pahempi kuin informaatiokatko” ja että vuorovaikutuksen

vähäisyys on ruokkinut jopa ”perusteetonta kaunaa toista osapuolta kohtaan”. Jos näin on kansantaloustieteessä yleisesti, miten paha til- lanne lieneekään makrotaloustieteessä, jos alan professorikin myöntää sen jääneen korkeakou- luissa vähälle huomiolle taloustieteen muihin osa-alueisiin verrattuna? Ei voi kuin yhtyä Pek- karisen kirjoituksessaan esittämään toivomuk- seen, että korkeakoulujen tutkimusohjelmiin saataisiin nykyistä strategisempaa otetta ja että tämä osaltaan nostaisi makrotaloustieteenkin siitä kuopasta, mihin se korkeakouluissa on jäänyt.

Haluan uskoa, että kun nuorten tutkijoiden keskuudessa huomataan, mitä jännittävää ke- hitystä dynaamisessa makrotaloustieteessä on tapahtumassa, ja kun he samalla oivaltavat makrotaloustieteellisten kysymysten tavatto- man suuren yhteiskunnallisen merkityksen, tämä pian lisäisi lahjakkaiden ja energisten nuorten suuntautumista makrotaloustieteen pariin. Uskon myös, että kun makrotaloustie- teen uuteen kehitysvaiheeseen korkeakouluissa laajemmin herätään, sen opetusta ryhdytään kehittämään. Nykyisistä lähtökohdista se ei ole ihan helppoa. Mutta tällaista kehitystä esitel- mäni pyrki osaltaan vauhdittamaan. □

Kirjallisuus

- Pekkarinen, J. (2006), ”Tutkimus, päätöksenteko ja suomalainen kansantaloustiede”, *Kansantalou- dellinen aikakauskirja* 102: 253–255.
- Tarkka, J. (2006), ”Onko suomalainen makrotalous- tiede kriisissä?”, *Kansantaloudellinen aikakaus- kirja* 102: 243–252.